

Ο Θεός ως ελευθερωτής και πηγή ελευθερίας

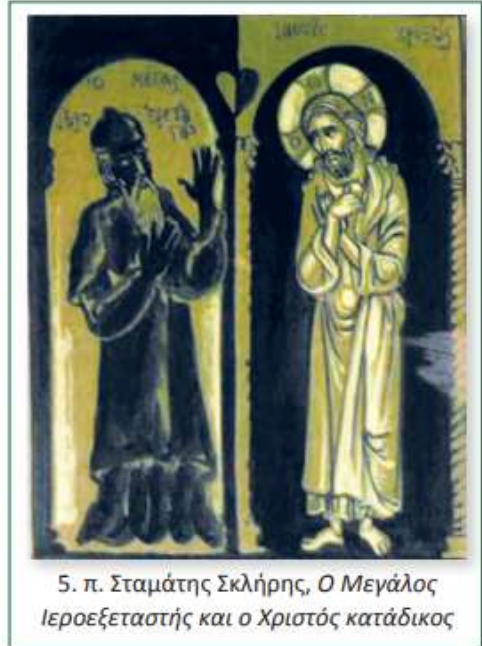
[Ο Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι στο αριστούργημα του "Αδελφοί Καραμαζώφ" μας μεταφέρει στη Σεβίλλη της Ισπανίας του 15ου αιώνα. Η Ιερά Εξέταση έχει φέρει στην πυρά ανθρώπους που καταδίκασε ως αιρετικούς. Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής είναι παρών, μαζί με την αριστοκρατία της πόλης. Ξαφνικά ο κόσμος αναταράζεται, φωνάζει, δοξολογεί. Ο Χριστός έχει εμφανιστεί ξανά και βαδίζει μέσα στο πλήθος. Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής έρχεται πρόσωπο με πρόσωπο μαζί του και διατάζει τη σύλληψή του. Με "εκκλησιαστική", λοιπόν, διαταγή, ο Χριστός κλείνεται στη φυλακή. Αργότερα, ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής τον επισκέπτεται και του μιλάει. Τον κατηγορεί και του αναγγέλλει την εκτέλεσή του. Ο Χριστός μένει σιωπηλός. Ότι ακούγεται μέσα στο κελί, είναι ο μονόλογος του Μεγάλου Ιεροεξεταστή: υπενθυμίζει στον κρατούμενο τον πρώτο από τους τρεις πειρασμούς-ερωτήσεις που είχε υποβάλει κάποτε ο διάβολος στον Χριστό στην έρημο, λίγο πριν αυτός ξεκινήσει το δημόσιο έργο του. Ο διάβολος είχε ζητήσει από τον Χριστό να αποδείξει ότι είναι Υιός του Θεού μετατρέποντας τις πέτρες σε ψωμιά. Ο Χριστός αρνήθηκε να κάνει ένα τέτοιο, "καθ' υπαγόρευσιν" θαύμα (Μτ 4, 1-4). Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής, λοιπόν, λέει:]

Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής

"[...] Θυμήσου την πρώτη ερώτηση, την έννοιά της, αν όχι ακριβώς τα λόγια: Θέλεις να πας στον κόσμο με αδειανά χέρια κηρύσσοντας στους ανθρώπους μια ελευθερία που η φυσική τους βλακεία και η φυσική τους προστυχιά δεν τους αφήνουν να την καταλάβουν, μια ελευθερία που τους φοβίζει, γιατί δεν υπάρχει και δε θα υπάρξει τίποτε πιο ανυπόφορο απ' αυτή για τον άνθρωπο και την κοινωνία; Βλέπεις αυτές τις πέτρες της άγονης ερήμου; Κάνε τες ψωμιά και οι άνθρωποι θα τρέξουν πίσω σου μ' ευγνωμοσύνη, σαν υπάκουο κοπάδι, τρέμοντας μήπως πάρεις το χέρι σου και δεν έχουν πια ψωμί. Εσύ όμως δε θέλησες να στερήσεις απ' τον άνθρωπο την ελευθερία και αρνήθηκες, κρίνοντας πως είναι ασυμβίβαστη με την υπακοή που εξαγοράζεται με ψωμιά [...]. Επαύξησες την ανθρώπινη ελευθερία, αντί να την περιορίσεις και επέβαλες έτσι για πάντα στον ηθικό άνθρωπο τα μαρτύρια αυτής της ελευθερίας. Ήθελες να σ' αγαπούν ελεύθερα, να σε ακολουθούν οι άνθρωποι με τη θέλησή τους, καταγοητευμένοι [...]. Δεν κατέβηκες απ' τον σταυρό όταν σε κορόιδευαν και σου φώναζαν ειρωνικά: "Κατέβα απ' το σταυρό για να σε πιστέψουμε". Δεν το 'κάνες, γιατί δεν ήθελες πάλι να υποδουλώσεις τον άνθρωπο μ' ένα θαύμα. Ήθελες μια πίστη ελεύθερη και όχι υπαγορευμένη από το θαύμα. Χρειαζόσουνα την ελεύθερη αγάπη και όχι τη δουλική έξαρση ενός τρομοκρατημένου σκλάβου [...].

Δεν σε φοβάμαι καθόλου. Κι εγώ πήγα στην έρημο, κι εγώ έζησα με ρίζες και ακρίδες, κι εγώ μακάρισα την ελευθερία που χάρισες στους ανθρώπους [...]. Αλλά συνήλθα και δε θέλησα να υπηρετήσω μια υπόθεση παράλογη. Γύρισα πίσω κι ενώθηκα με εκείνους που διόρθωσαν το έργο σου [...]. Σ' το ξαναλέω, αύριο, μ' ένα νόημά μου, θα ιδείς αυτό το πειθήνιο κοπάδι να φέρνει αναμμένα κάρβουνα στη φωτιά όπου θα σε ρίξω, γιατί ήρθες να εμποδίσεις το έργο μας. Γιατί αν υπάρχει κάποιος που του αξίζει πιο πολύ απ' όλους να καεί, αυτός είσαι εσύ. Αύριο θα σε κάψω. Τελείωσα".

Φ. Ντοστογιέφσκι, *Φ. Αδελφοί Καραμαζώφ* (μτφρ. Σ. Π.), Θεσσαλονίκη: Σύγχρονες Εκδόσεις, σ. 220-229.
(Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Γ' Λυκείου, ΔΕ 5, σ. 40-41)

5. π. Σταμάτης Σκλήρης, *Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής και ο Χριστός κατάδικος*